

TRAILRUN MARKELOSE EN HERIKERER BERG

MARKELO
ROUTE 15 km

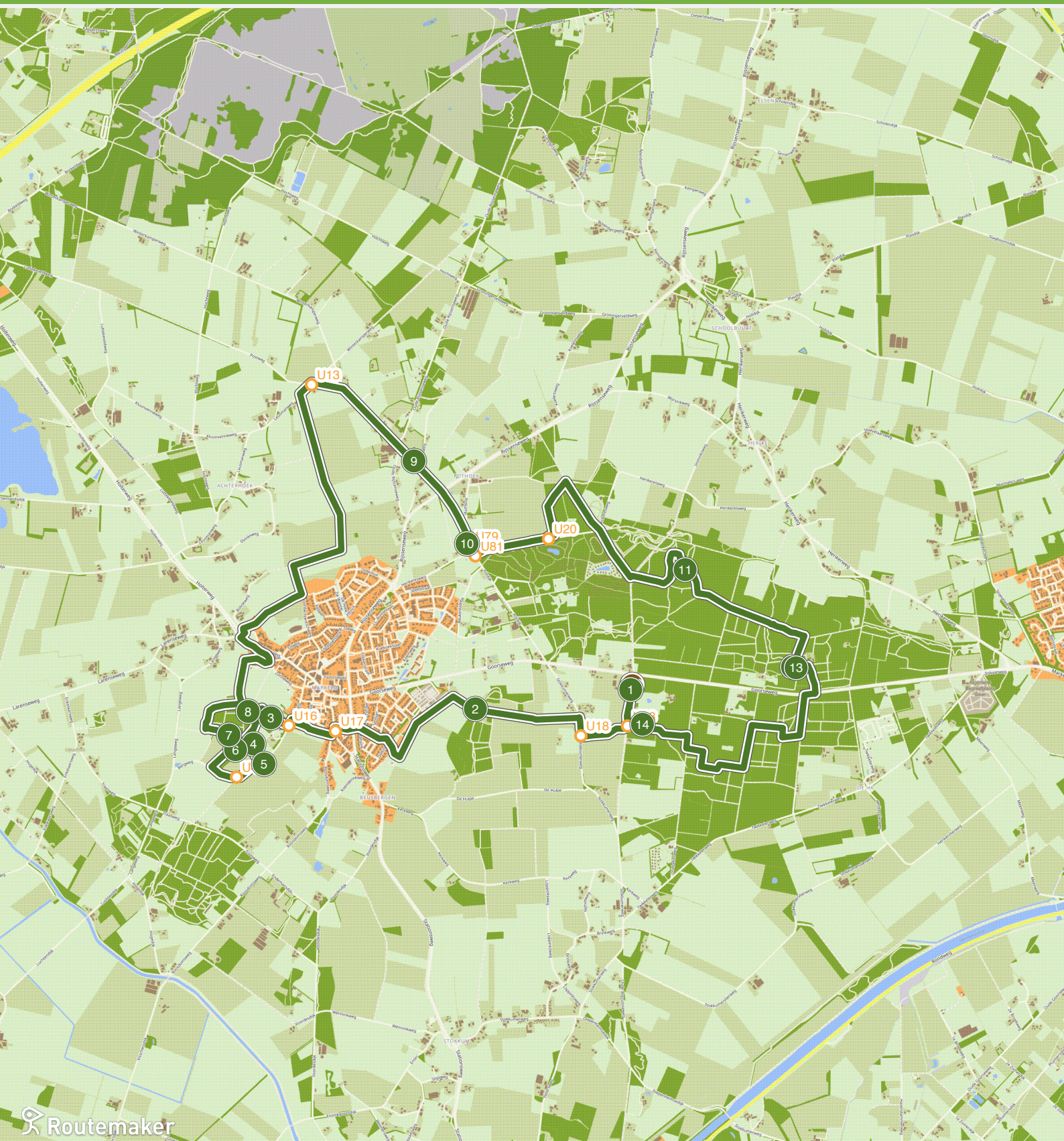
Deze trailrun gaat over de Markelose Berg (hoogte 40m), vervolgens langs het dorp Markelo en komt via de Herikerberg (hoogte 46,6m) weer uit bij het beginpunt. Een route vol historie, waaronder het verzetsmonument, de galgenberg, leemkuilen en grafheuvels. Paden zijn deels verhard, deels onverhard.

Deze trailrunroute is gemaakt door Landschap Overijssel. Heb je verbetersuggesties, dan horen we dat graag! info@landschapoverijssel.nl

20
24

Trailrun Markelose en Herikerer Berg

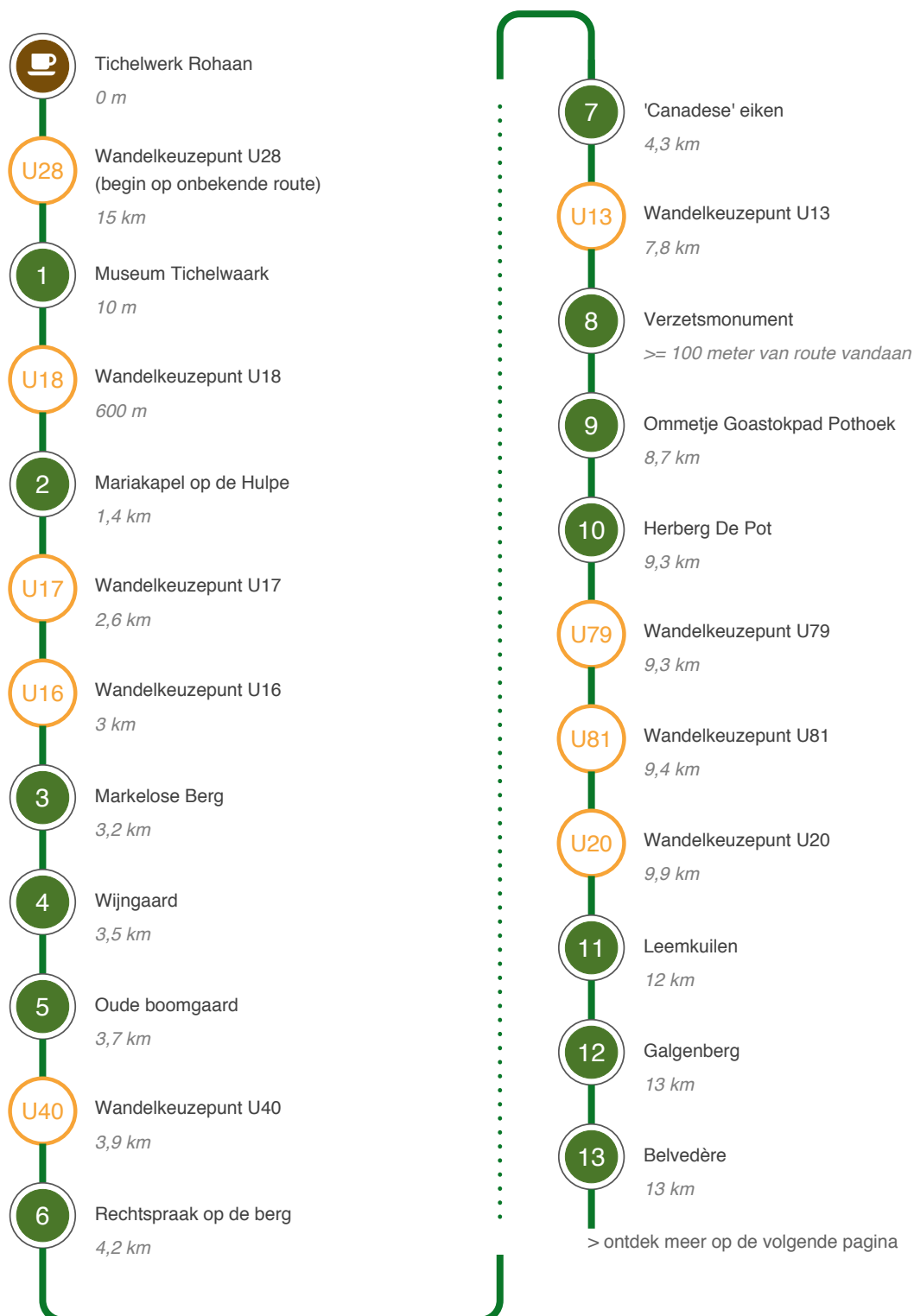
Markelo

Trailrun Markelose en Herikerer Berg

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt is de parkeerplaats bij Erve Tichelwaark, Tichelweg 4, 7475 MZ Markelo. Je kunt daar je auto/fiets parkeren. Er is horeca die van dinsdag t/m vrijdag geopend is (10 tot 16 uur)

Vervolg route

Grafheuvels

15 km

Einde van de route

Trailrun Markelose en Herikerer Berg

15 km

Tichelwerk Rohaan

Aan de Tichelweg in Markelo is een plek gecreëerd voor museum 'Steendrogerij', een theeschenkerij en een landwinkel. De droogschuur is ontwikkeld tot een zinvolle werkplek voor mensen met een verstandelijke beperking. Hier vinden activiteiten plaats die bijdragen aan de ontwikkeling en welzijn van mensen met een beperking.

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10 tot 16 uur

<https://www.tichelwaarkrohaan.nl/>
(Tichelwerk & Theeschenkerij)

1

Museum Tichelwaark

Museum Tichelwaark

Op de plek waar vroeger een dakpannenfabriek stond is nu museum Tichelwaark gevestigd. Het museum stelt allerlei soorten tegels en keramiek tentoon waarbij het proces van stenen bakken wordt uitgelegd.

<https://www.tichelwaarkrohaan.nl/>
(Tichelwerk)

Mariakapel op de Hulpe

Mariakapel op de Hulpe

De heuvel hier - ten zuidoosten van Markelo in de buurtschap Stokkum - heet 'De Hulpe'. Net als de andere heuvels rond Markelo gevormd door opstuwing door gletsjerijs tijdens het Saalien. Vanaf het ontstaan van Markelo in de Middeleeuwen tot circa 1620 stond op deze heuvel een Mariakapel.

Onze Vrouwe ter Hulpe

Bij de kapel stond een beeld waarbij de moeder van Jezus werd aangeroepen onder de naam 'Onze Vrouwe ter Hulpe'. Kapel en heuvel speelden een belangrijke rol bij de rechtspraak. Bovendien vermoeden historici dat er naar het Mariabeeld een bedevaart plaatsvond.

Markelose Berg

Geschiedenis

De Markelose Berg maakt deel uit van de Sallandse heuvelrug, een complex van stuwwallen ontstaan door het oprukkende ijs uit de voorlaatste ijstijd. De berg is met haar 7,5 hectare een bescheiden terrein, maar zit boordenvol geschiedenis.

Sallandse heuvelrug

De hoge gronden vormden al vroeg een aantrekkelijke vestigingsplek. Bij opgravingen zijn archeologische resten aangetroffen uit het Midden-Neolithicum tot en met de middeleeuwen, waaronder fragmenten van bijlen en pijlschijven en aardewerk van Trechterbekercultuur.

Stokkum

De top van de berg is op 40,1 meter hoogte, vanaf daar heb je prachtig uitzicht op het dorp met de molen. Verder weg zie je zelfs buurtschap Stokkum liggen.

4

Wijngaard

Wijgaard De Roosenburg

Op de zuidhelling van de Markelose berg vind je sinds 1993 Wijngaard De Roosenburg. In de bodem van leem en kiezel komen sporen voor van kwarts, vuursteen en rode zandsteen; elementen waarvan wordt gezegd dat ze - naast druivensoort en klimaat - bepalend zijn voor de smaak en kwaliteit van wijn.

5

Oude boomgaard

Oude boomgaard

De Markelose berg is voor een groot deel eigendom van Landschap Overijssel. Op en rond de berg vind je verrassende stukken natuur met een enorme variatie aan bos.

Broedplaats

De weg hier gaat dwars door een oude boomgaard. Die wordt bewust in verwaarloosde staat gehouden, omdat het zo een ideaal broedgebied vormt voor zangvogels.

6

Rechtspraak op de berg

Inhuldiging bisschoppen

Volgens oude geschriften werden in de 13e en 14e eeuw de bisschoppen van Utrecht op de Markelose berg ingehuldigd als leenheren van Twente. Daarom zie je in het oude gemeentewapen van Markelo een bisschopsmijter.

Rechtspraak op de berg

Nog eerder speelde de Markelose berg een belangrijke rol in de Twentse rechtspraak. Saksen uit de wijde omgeving hielden hun volksvergaderingen hier op de 'dingplaats';

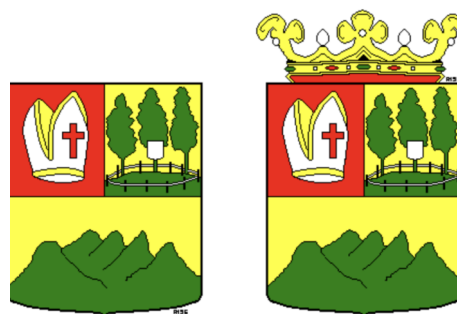
een omtuining (afbakening) van takken, onderling verbonden met koorden. De bomen op het wapen van Markelo verwijzen hiernaar.

Dingspelerberg

Ook de vijf heuvels rondom Markelo zie je terug in het gemeentewapen. Een van die heuvels is de Dingspelerberg (1 km ten westen van de Markelose berg), die zijn naam te dank heeft aan de functie van 'dingplaats' (plek voor rechtspraak).

Rol in WOII

Meer recent speelde de Markelose berg een rol in de Tweede Wereldoorlog. De Canadese geallieerden gebruikten de berg aan het einde van WOII als uitkijk- en rustpunt. Volgens overlevering hebben de Canadezen op deze plek Amerikaanse eiken aangeplant. Ter nagedachtenis? Of als aandenken voor later?

7

'Canadese' eiken

Canadees kampement

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is flink gevochten op de Markelose berg. De Canadese troepen bouwden op deze plek hun kampement. Tijdens hun verblijf hier, hebben ze mogelijk verschillende Amerikaanse eiken geplant.

Verzetsmonument

Provinciaal Verzetsmonument

Het Overijssels Verzetsmonument bevindt zich op de top van de Markelose Berg. Kunstenaar Titus Leeser (1903 - 1996) wilde met zijn ontwerp verzetsstrijders en hun gevallen kameraden eren. Het monument bestaat uit drie zuilen van natuursteen.

470 namen

Op de zuilen staan de namen van 470 omgekomen leden van het verzet in Overijssel. Kunstenaar Titus Leeser (1903-1996) wilde met zijn ontwerp eerbied uitdrukken van de verzetsstrijders voor hun gevallen kameraden.

Bladzijden

Als bladzijden van een boek vermelden de muurvlakken de namen van de gevallen. Op de kop van elke zuil is een beeld geplaatst; links en rechts een staande mannenfiguur; de linker een burger, de rechter een soldaat. In het midden een vrouwfiguur.

Ommetje Goastokpad Pothoek

Ommetje)

Met goastok door Maarkels land

Typerend voor Markelo is de goastok. Deze is gemaakt van sleedoornhout. Het handvat van gespleten ganzenpennen en paardenhaar is afgewerkt met gevlochten leer en kopspijkers. Vanaf 1932 werd de goastok door de oorspronkelijke maker, Koekgait, in ere hersteld.

<http://landschapsbeheergelderland.nl/wp-content/uploads/pothoekfolder-dv.pdf> (Startpunt

Herberg De Pot

Herberg De Pot

Rond 1600 was De Pot waarschijnlijk onbewoond, want het grootste deel van de grond eromheen lag destijds braak. Dit was het gevolg van de omstandigheden tijdens de 80-jarige oorlog. Eind 17e eeuw werd de Goorse pastoor eigenaar van de Pot.

<https://www.herbergdepot.nl/de-herberg/> (Herberg de Pot)

Leemkuilen

Leemkuilen

De diepe kuil die je links van het pad ziet, is een leemkuil. Verderop in het bos zijn er nog meer. Leem wordt al eeuwenlang als bouw materiaal gebruikt. Op de Herikerberg begon men halverwege de negentiende eeuw met de leemafravingen.

Bakstenen

Leem werd onder meer gebruikt voor de fabricage van bakstenen. Na afgraving van het leem bleven de leemkuilen vaak onbenut achter. In de kuilen ontwikkelde zich in de loop van de tijd een rijke natuur met bijzondere flora en fauna.

Galgenberg

Galgenberg

De stuwwal van de Herikerberg diende de mens op verschillende manieren: als aantrekkelijke vestigingsplaats, als begraafplaats en als belangrijke verkeersroute. Nog een vierde functie was terechtstelling: de berg was een uitgelezen plek om het vonnis van ter doodveroordeelden te voltrekken

Drie galgen

Boven op de Herikerberg stonden vroeger drie galgen. Na de terechtstelling bleven de lijken vaak nog wekenlang hangen, als afschrikwekkend voorbeeld voor passanten. Daarna werden ze ter plekke begraven.

Beenderen

Na 1800 zijn de galgen opgeruimd. Later werden tijdens bouwwerkzaamheden bij toeval nog menselijke beenderen van gehangenen gevonden.

Belvédère

Uitzichtpunt

De stenen toren op het hoogste punt van de Herikerberg werd in 1890 gebouwd. Graaf Bentinck, de toenmalige eigenaar van het landgoed Weldam, wilde een uitkijktoren bouwen op het hoogste punt van zijn terrein, de Herikerberg.

Landmeetkunde

Omdat de Herikerberg in die tijd al een zogenoemd driehoekspunt in het Rijksdriehoekstelsel was, werd besloten de toren niet alleen een functie als uitzichttoren te geven, maar ook te gebruiken voor de landmeetkundige werkzaamheden van de Dienst Rijksdriehoekmeting.

Belvédère

Later kreeg de toren de naam Belvédère. Een belvédère is een (kunstmatige) verhoging in het landschap, van waaruit men een mooi uitzicht heeft op de omgeving.

Grafheuvels

Grafheuvels bij de Tichelwel

Stuwwallen waren voor de prehistorisch mens geliefde woonplekken. Daarvan getuigen ook de grafheuvels die je rond het bospad ziet liggen. Het zijn heuvels die zijn opgeworpen boven een of meerdere graven. Grafheuvels behoren tot de oudste cultuurhistorische landschapselementen van ons land.

5000 jaar oud

De oudste zijn zo'n 5000 jaar oud. De overledene kreeg vaak grafgiften mee, zoals aardewerk, een wapen of een sieraad. Hier op het landgoed Weldam kwam in de negentiende eeuw uit een van de grafheuvels een klein bronzen zwaard tevoorschijn, uit omstreeks 1500 voor Christus.